УДК 372

DOI <https://doi.org/10.32840/1992-5786.2021.75-3.15>**О. С. Соколовська**

ORCID ID: 0000-0301-937316

доктор філософії в галузі освіти, доцент,
доцент кафедри дошкільної освіти

Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського

ЗАСТОСУВАННЯ НОВІТНІХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ЗАКЛАДІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

У статті розглянуто актуальні проблеми професійної підготовки майбутніх вихователів та готовності до роботи в умовах сучасних закладів дошкільної освіти, розкривається значення новітніх технологій. Обґрунтовано особливості готовності вихователів до змін в умовах реалізації Концепції «Нова українська школа», зроблено акцент на важливості професійного розвитку майбутнього вихователя. Автор статті звертає увагу на організацію освітнього процесу вищого навчального закладу педагогічного спрямування за умов інтеграції України до Європейського освітнього простору в підготовці майбутніх вихователів нового світобачення.

У пропонованій статті проаналізовано наукові праці провідних українських дослідників щодо аналізу понять «технології», «новітні технології». У процесі наукового пошуку встановлено, що одним із найефективніших шляхів професійної підготовки майбутніх вихователів є використання інтерактивних форм і методів навчання та впровадження дистанційних технологій навчання, що значно підвищують якість підготовки майбутніх вихователів у закладі вищої освіти.

Визначено провідну роль дисциплін психолого-педагогічного циклу, окремих методик, умов ефективної професійної підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти. Доведено доцільність використання новітніх технологій у практиці дошкільної освіти професійними педагогами. Автор розглядає новітні технології не тільки як технології навчання, а і як технології формування професійно успішного майбутнього вихователя в умовах модернізації дошкільної освітньої системи, що сприяє розвитку особистості, її саморозвитку і самовдосконаленню. Визначені різні форми навчання (традиційні, дистанційні), прийоми застосування ситуацій успіху на різних етапах становлення професійної успішності майбутнього вихователя. Професійна успішність майбутніх вихователів визначена як процес і результат діяльності, що характеризується спрямованістю на професійний саморозвиток і професійні досягнення. Доведено, що новітні технології впливають на формування професійних якостей, розвиток мислення майбутнього вихователя як успішної особистості, здатної конкурувати на ринку праці.

Ключові слова: професійна підготовка, інтерактивні методи, технологія, новітні технології, дистанційні технології.

Постановка проблеми. У вітчизняній освітній галузі нині відбуваються кардинальні зміни, зумовлені інтеграцією України до світового співтовариства та переходом на європейські стандарти якості.

Провідною метою кожної освітньої реформи, зокрема й нинішньої, є підвищення якості освіти. Одним із чинників, які забезпечують якість освіти, є підготовка педагогічних кадрів. У цих умовах національна система освіти постала перед необхідністю значного підвищення професійної компетентності педагогів, професійного розвитку та саморозвитку.

Підготовка майбутніх фахівців закладів дошкільної освіти актуальна в державній політиці, а також у сучасній педагогічній теорії та практиці України. Про це свідчать закони України «Про освіту» (2017) і «Про вищу освіту», «Концепції розвитку педагогічної освіти» (2018). Саме в цих нормативних документах наголошується на необхідності забезпечення май-

бутніх вихователів якісною професійною підготовкою, показником якої є успішна педагогічна діяльність у закладах дошкільної освіти. Проблема змін в освіті постійно перебуває на контролі громадської думки. Це зумовлено переорієнтацією суспільства на розвиток людини, її особистісного, інтелектуального, професійного потенціалу. Ці зміни в суспільній свідомості, у ставленні суспільства до освітньої сфери потребують розроблення нової парадигми освіти, яка спрямована не тільки на розвиток педагогічних знань, а й на перевтілення отриманих знань у професійні здібності, професійної підготовленості, формування професійної суб'єктивності в процесі набуття педагогічної освіти майбутніми вихователями закладів дошкільної освіти.

Формування професійних педагогічних кадрів з інноваційним типом мислення, розвиненою світоглядною культурою, здатних усвідомлювати місце та роль освітніх процесів у світовому

культурному просторі, є стратегічним орієнтиром розвитку українського суспільства. З ухваленням Закону України «Про вищу освіту» розпочався процес модернізації професійної підготовки майбутніх вихователів, здатних швидко адаптуватися до нових вимог та підвищення якості освітньої діяльності в закладах дошкільної освіти, спроможних розширювати власні межі володіння науково обґрунтованими інноваційними педагогічними й інформаційними технологіями.

Дошкільна освіта як перша освітня ланка має швидко реагувати на сучасні культурні запити, збагачувати знання дитини необхідною якісною інформацією, допомагати їй реалізовувати свої природні здібності, орієнтуватися на загальнолюдські й національні цінності.

Запровадження нового змісту дошкільної освіти, реалізації Концепції Нової української школи, якості теоретичної та практичної підготовки вихователів розглядається як основа розвитку країни. Це зумовлює підвищення вимог до майбутніх вихователів та необхідність удосконалення їх професійної підготовки. Зважаючи на це, важливим завданням є врахування сучасних методів та технологій, спрямованих на оновлення системи освіти відповідно до вимог часу, надбань науки, культури і практики.

Розвиток інноваційних технологій потребує зміни пріоритетів у вимогах до компетентностей майбутніх вихователів. З огляду на це, перед вищою педагогічною школою України стоїть завдання підготовки конкурентоспроможних фахівців на світовому ринку праці, які поєднують глибокі фундаментальні теоретичні знання та практичну підготовку, зі сформованими загальними (універсальними, ключовими) компетентностями, що характеризують майбутнього вихователя як професіонала.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Особливої значущості у процесі професійної підготовки майбутніх вихователів, здатних до змін організації освітнього процесу в закладах дошкільної освіти, його змісту, форм і методів, пошуку нових підходів до педагогічної діяльності під час переходу від традиційних форм занять до нестандартних методів навчання, набувають новітні технології. Це зумовлює підвищення вимог до майбутніх вихователів та необхідність удосконалення їх професійної підготовки.

Проблему підготовки майбутніх педагогів вивчали видатні вітчизняні педагоги й психологи. Особливості педагогіки вищої школи та педагогічної діяльності досліджували такі науковці, як В. Андрущенко, В. Берека, І. Бех, Я. Болюбаш, О. Власенко, І. Волощук, В. Гринько, М. Гриньова, В. Павлович, А. Печенюк, Г. Попова, Г. П'яtkова, М. Ярмаченко.

Підготовку майбутніх педагогів розглядали С. Максименко, О. Мороз, О. Падалка,

І. Сіняговська, В. Юрченко. Проблеми інновацій в освіті досліджували як зарубіжні (А. Дуглас, П. Зеус, Д. Лі, Дж. Уїтмор, Г. Шкалок) так і українські (І. Підласий, О. Пометун, О. Романовський, О. Сухомлинська) педагоги. Використання ІКТ в освітньому процесі висвітлено в роботах В. Бикова, О. Іваницького, М. Кадемії, Г. Селевка. Особливості формування освітнього середовища на основі інформаційних технологій розкрили С. Васильченко, Н. Клемешева, Л. Панченко.

Питанням професійної підготовки педагогів у вищих навчальних закладах присвячено праці С. Вітвицької, І. Ляхової, І. Мачинської. Шляхи вирішення проблеми якості освіти досліджували такі вчені, як В. Гуменюк, С. Ніколаєнко; педагогічну культуру педагога – В. Гриньова, І. Ісаєв; роль пазааудиторної роботи в розвитку професійної майстерності – Р. Абдулов, Є. Захаріна, Л. Онучак.

Аналіз змісту педагогічної підготовки майбутніх вихователів у зарубіжних країнах свідчить про те, що за незначної кількості теоретичних знань у навчальних закладах пропонують багато практикумів та семінарів, а провідною ланкою в професійній підготовці є педагогічна практика. Вона має визначальний вплив на якість професійної підготовки майбутніх вихователів.

Незважаючи на достатню кількість наукових досліджень, присвячених проблемі підготовки майбутніх педагогів, професійна підготовка вихователів засобами новітніх технологій не розглядалась.

Мета статті полягає в обґрунтуванні вимог до професійної підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти у контексті сучасних парадигм освіти та висвітлення ролі новітніх технологій.

Виклад основного матеріалу. Педагогічний процес вищого навчального закладу спрямований на формування освіченої й розвиненої особистості, здатної оновлювати свої знання, високої професійної компетентності, опанування сучасних технологій, системи управління й організації праці вихователя і працівників дошкільних закладів в умовах ринкової економіки.

Від майбутнього вихователя вимагається орієнтація на досягнення високої професійної майстерності, яка має поєднуватись із широтою теоретичних знань і вмінням швидко опановувати нові галузі.

Готовність педагога до професійної діяльності – це складні зміни, що відбуваються з особистістю, суть яких становлять взаємодія мотиваційно-орієнтаційного, змістовно-операційного й оцінно-рефлексивного компонентів. Готовність майбутнього педагога до професійної діяльності визначається такими показниками: 1) спрямованістю педагога на інноваційний підхід до освітнього процесу; 2) орієнтацією методичних структур на

забезпечення індивідуальних особливостей підготовки професійного педагога; 3) виробленням на цій основі нетрадиційних форм і методів освітньої роботи; 4) підвищенням професійної майстерності педагога [11, с. 210].

Вихователь є безпосереднім учасником освітнянських перетворень, які вимагають зміни його діяльності на нові педагогічні спрямування. У закладі дошкільної освіти важливе місце належить саме особистості вихователя, його комунікативним умінням, здатності встановлювати діалог із дітьми дошкільного віку, розуміти й сприймати переконання колег у складному взаємозв'язку професійного розвитку. Метою професійного розвитку є підготовка майбутніх вихователів для успішної роботи в закладах дошкільної освіти. У досягненні дітьми дошкільного віку високих стандартів розвитку, неабияке значення має впровадження вихователями новітніх технологій.

Термін «технологія» в перекладі з грецької означає «наука про мистецтво» (techné – мистецтво, майстерність; logos – слово, навчання). У педагогічній літературі вживають поняття: «педагогічна технологія», «освітня технологія», «технологія навчання». Освітня технологія пов'язана з організацією освітніх систем та освітніх закладів.

Під освітньою технологією розуміється сукупність засобів, форм і методів навчання, спрямованих на формування необхідних знань, умінь, навичок, представлених за відповідною спеціальністю [12, с. 35–38]. На думку Н. Кошечко, освітня технологія – модель спільної роботи викладача та студентів із планування, організації та проведення реального процесу навчання за умови забезпечення комфортності для всіх суб'єктів освітньої діяльності. Вибір освітньої технології – це завжди вибір стратегії, пріоритетів, системи взаємодії, тактик навчання та стилю роботи викладача зі студентами [9, с. 35].

Питання застосування технології створення успіху в навчанні розкрито в роботах О. Белкіна, І. Лернера, М. Махмутова, М. Венчер, М. Лисіна, Г. Люблінська, В. Лукіна.

Публікації останніх років зосереджують увагу на аналізі технологій та методиці їх застосування в закладах освіти (І. Велика, 2009; Н. Тернавська 2016), методів і прийомів технології, які можна успішно використати, враховуючи різні типи схильності до навчання дітей (А. Сівак, 2016), готовність учителя до використання ситуації успіху в навчанні (Л. Чемоніна, 2018). Технологія «Створення ситуації успіху» набуває у вищій школі особливого значення для студентів, які змушені адаптуватися до нових форм організації навчання, особливостей взаємодії, складності навчального матеріалу. Це дистанційне навчання, онлайн, на платформі ZOOM.

Дистанційне навчання – це універсальна гуманістична форма навчання, що базується на використанні можливостей широкого спектра традиційних, нових інформаційних, телекомунікаційних технологій і технічних засобів, які створюють для користувача умови вільного вибору дисциплін, діалогового обміну з викладачем без урахування відстані та часу [11, с. 213].

Ефективною системою дистанційного навчання є платформа Moodle (Modular Object-Oriented Dynamic Learning Environment). У своїй основі система керування навчанням дає викладачеві можливість створити вебсайт курсу й управляти доступом до нього так, щоб студенти мали можливість переглядати його. Крім контролю доступу, система керування навчанням надає широкий вибір завдань, які роблять освітній курс цікавим та результативним. Викладачі факультету педагогічної та соціальної освіти Миколаївського національного університету імені В.О. Сухомлинського у професійній підготовці майбутніх вихователів ефективно поєднують традиційні та новітні методики – платформу Moodle.

Доцільним є застосування комп'ютерних технологій під час вивчення педагогічних дисциплін. Педагогічну основу навчально-контрольованої програми становили тестові завдання кількох типів: завдання, в яких студенти мають заповнити пропуски у тексті; тестові завдання з вибором відповідей; тестові завдання на пошуки відповідей, на визначення послідовності відповідей.

У процесі наукового пошуку з'ясовано, що одним зі шляхів формування професійної майстерності майбутніх вихователів є використання в освітньому процесі вищої школи новітніх технологій, як-от диференційоване, проблемне, імітаційне навчання, інформаційні технології, дистанційне, особистісно орієнтоване, онлайн-платформа ZOOM. Використання інноваційних технологій здійснювалось під час аудиторної роботи засобами нетрадиційних форм занять, організації дидактичних ігор, методу «круглий стіл», розробкою кейсів, тренінгів, проведенням дискусій, конференцій, конкурсів творчих робіт з обговоренням моделювання професійних завдань, презентацій, застосування комп'ютерних технологій.

Дослідна робота здійснювалась у декілька етапів, як-от організаційно-підготовчий, підсумковий (узагальнення результатів попередніх етапів, дослідження, проведення аналізу результатів експерименту).

Порівняльний аналіз із виконання студентами II, III курсу спеціальності «012 Дошкільна освіта» ректорських контрольних робіт із педагогіки (дошкільна педагогіка з історією) засвідчив, що абсолютна успішність становить 93%, якість навчання – 83,3%, що на 0,7% вища за попередні показники. Саме II, III курс перебував на дистанційному навчанні у II, III, IV семестрі.

Експериментальне дослідження показало, що залучення студентів в освітню діяльність із використанням новітніх технологій сприяло ефективному формуванню професійних компетентностей (уміння аналізувати, використовувати освітні технології, проводити самостійні наукові дослідження педагогічних явищ та впровадження їх у практику, аналізувати результативність власної педагогічної діяльності, володіти інформаційно-комунікаційними технологіями).

Професійну і практичну підготовку майбутніх вихователів у Миколаївському національному університеті імені В.О. Сухомлинського здійснюють викладачі кафедри дошкільної освіти. Завданням вивчення педагогічних навчальних дисциплін є підготовка майбутніх вихователів до розуміння проблеми реформування дошкільної освіти, ознайомлення з проблемами дошкільної освіти в Україні та країнах світу; формування поваги до вихователя, який прагне підвищувати професійну майстерність, застосовувати теоретичні знання у педагогічній практиці, виховувати відповідальне ставлення до своєї професії. Опанування новітніх технологій, які базуються на педагогічних та фахових знаннях, дозволять вихователеві досягти професійної майстерності.

Висновки і пропозиції. Зусилля всіх освітян сьогодні спрямовані на вдосконалення якості освіти, підвищення престижу професії вихователя. Ключовим питанням поліпшення цієї проблеми є впровадження новітніх технологій у вищих навчальних закладах, адже саме професійний вихователь готовий до впровадження нового, прагне постійно вдосконалюватися, працює над підвищенням професійної майстерності.

Ефективність функціонування системи дошкільної освіти значно залежить від професійних педагогічних кадрів. Одним із найважливіших завдань на сьогоднішньому етапі реформування освіти України є забезпечення якості підготовки майбутніх вихователів на рівні міжнародних стандартів. Розв'язання цього завдання можливе за умов зміни педагогічних методик та впровадження новітніх технологій.

Список використаної літератури:

1. Васильєва Е. Образовательная среда вуза как объект управления и оценки. *Университетское образование: практика и анализ*. 2011. № 4 (74). С. 76–82.
2. Вітюк Б.В. Професійний розвиток педагогів в умовах інноваційного освітнього середовища післядипломної освіти регіону. *Пед. пошук*. 2016. № 81 (89). С. 3–6.
3. Гераськіна В. Проблема підготовки майбутніх вихователів до професійного самовдосконалення в освітньому середовищі педагогічного коледжу. *Вісник Черкаського університету. Серія «Педагогічні науки»*. 2017. № 15. С. 23–29.
4. Гора О. Освітнє середовище як фактор формування національної ідентичності студентів вищих навчальних закладів. *Витоки педагогічної майстерності*. 2011. С. 97–101.
5. Дичківська І. Інноваційні педагогічні технології. Київ : Академвидав. 2004. 352 с.
6. Калініна Л. Управління Новою українською школою. Порівняльна характеристика концептуальних змін. *Директор школи*. 2017. Січень. С. 12–21.
7. Климова Г. Інноваційний розвиток вищої освіти України: методологічний аспект аналізу. *Право та інноваційне суспільство*. 2013, 1. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/pric_2013_1_10.
8. Концепція розвитку педагогічної освіти. Наказ Міністерства освіти і науки України № 776. (2018, 16 липня). URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-koncepciyirozvitku-pedagogichnoyi-osviti>.
9. Кошечко Н. Інноваційні освітні технології навчання та викладання у вищій школі. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Педагогіка*. 2015. № 1. С. 35–38.
10. Нова українська школа. URL: <http://mon.gov.ua/2016/12/05/konceptcziya.pdf>.
11. Курлянд З.Н., Хмелюк Р.І., Семенова А.В., Бартенева І.О., Богданова І.М. Педагогіка вищої школи : навч. посіб. / 3-є вид., переробл., доповн. Київ : Знання, 2007. 495 с.
12. Перспективні освітні технології / за ред. Г.С. Сазоненко. Київ, Україна: Гопак. 20. Про вищу освіту : Закон України № 1556-VII. (2014, 1 липня). 2000. Взято з <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>.
13. Софія Н.З. підготовка педагогів до застосування інноваційних методів навчання. *Навчально-методичні матеріали до Модуля 6*. Київ : [б.в.], 2008. 58 с.

Sokolovska O. Application of the modern technologies in future educators professional training of preschool education institutions

The article deals with the current problems of professional future educators training and their readiness to work in the conditions of new preschool institutions, reveals the importance of innovative technologies. The peculiarities of educators' readiness for changes in the conditions of the Concept "New Ukrainian School" realization are substantiated, the emphasis is made on importance of professional development of the future educator. The authors of the article pay attention to the organization of the educational process of the higher educational institution of pedagogical orientation under the conditions of Ukraine's integration into the European educational space by training of the new worldview future teachers.

The proposed article analyzes the scientific works of the leading Ukrainian researchers on the analysis of the concepts of "technology", "innovative technologies". The research found that one of the most effective ways of future teachers training is the use of interactive forms and methods of teaching and implementation of distance learning technologies that significantly improve the quality of future educators training in higher education institutions.

The leading role of disciplines of psychological and pedagogical cycle, specific methods, and conditions of effective professional training of future educators is defined. The expediency of using innovative technologies in the practice of preschool and primary school education by professional teachers has been proved. The authors consider innovative technologies not only as learning technologies, but also as technologies for forming a professionally successful future educator in the modernization of the educational system, which contributes to the development of personality, its self-development and self-improvement. Different forms of training (traditional, distance), methods of situations of success application at different stages of educator professional success formation are defined. Professional success of future educators is defined as a process and result of activities characterized by a focus on professional self-development and professional achievement. It is proved that innovative technologies affect the formation of professional qualities, the development of future educator thinking as a successful person who can compete in the labor market.

Key words: professional training, interactive methods, technology, innovative technologies, distant (remote) technologies.